סביב המורה רוברטו בסטוס השתוללה השבוע סערה, בחו של אסף יגור' ובנו של מרדכי ציפורי טענו שהסית תלמידים. כאן הוא מדבר לראשונה

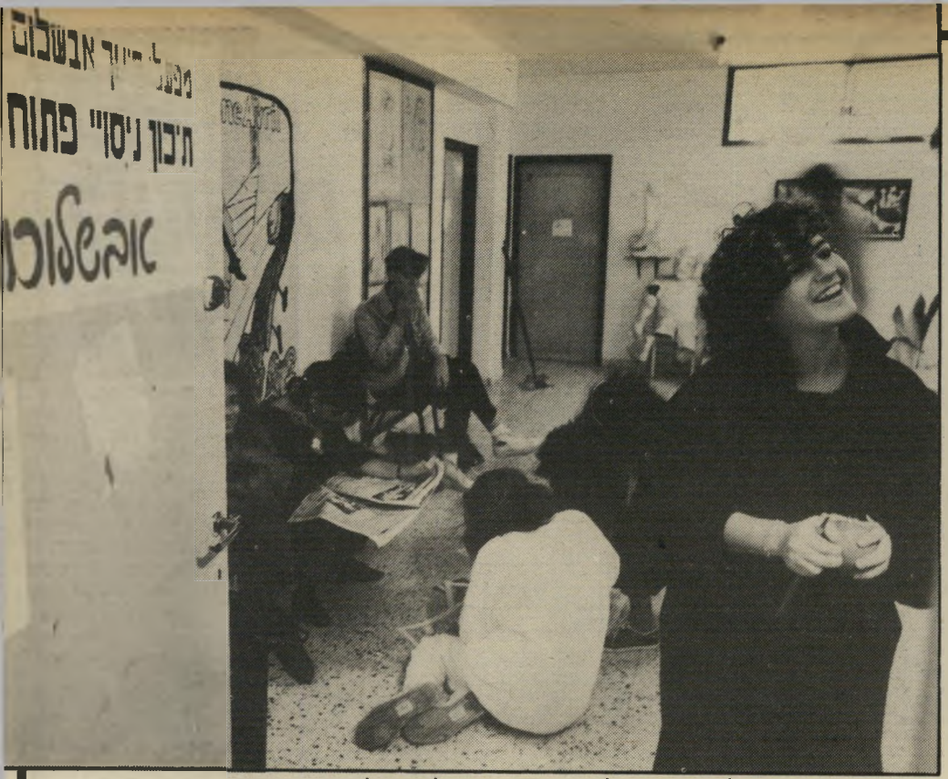

האולם המרכזי של בית־הספר „אבשלום" ותלמידים בהפסקה
„התחיל המאבק של המימסד בבית־הספר!"

רוברטו בסטוס, 36, גדל במישפחה יהודית מבוססת. אביו רואה־חשבון, אחיו מהנדס אלקטרוניקה, אמו עקרת־בית. שלושה בני בסטוס הם סולידיים. אחד — רוברטו — קצת שונה.

„בגיל 17 הייתי פעיל בהשומר הצעיר. בבראזיל של אמצע שנות ה־60' נחשבה התנועה כמהפכנית־אוואנ־גארדית. כנראה משום־כך נאסרתי עם קבוצה מחבריי. שבועיים ישבתי ב־כלא. שניים מחבריי לא יכלו לעמוד בעינויים ומתו. האחרים, ואני בתוכם, שוחררו בלחץ הקהילה היהודית. מאז החלטתי להקפיד הקפדה יתרה על שמירת החוק."

כמו כל בן־טובים יהודי, מהפכן או סולידי, גם רוברטו למד באוניברסיטה. את לימודי המוסמך במוסיקה, פסיכו־לוגיה וכימיה סיים בבראזיל. בארצות־הברית השלים דוקטורט בביולוגיה גנטית.

נוסף על כך שולט רוברטו בפורטו־גלית, בספרדית, באיטלקית, בגרמנית, באנגלית, בצרפתית ובעברית. הוא מנ־גן בפסנתר, בגיטרה, בצ'לו, בחלילית, בחלילי־צד, בקלרינט ובאקורדיון. עו־שה עבודות מקרמה, בונה רהיטים וסורג.

לפני 10 שנים החליט רוברטו לעלות לארץ. „קצת בגלל הרצון לעבוד במכון וייצמן, קצת בגלל הציונות, שנשארה בי מימי השומר הצעיר," הוא אומר.

וכך, צנח רוברטו, בעל מישקל־גוף של 120 קילו, הישר אל מכון וייצמן. ארבע שנים עבד כמדען, ורזה ב־50 קילו. „וכל אותן שנים, מלבד המדע וההרזיה, היה לי קשר עם קבוצות־נוער. עד שלבסוף אמרתי לעצמי: רוברטו, אם אתה כל־כך אוהב לעסוק בחינוך, למה שלא תקדיש לזה את כל זמנך?

„ככה החלטתי לנסות להיות מורה. היה לי ברור שבית־ספר רגיל אינו מתאים לי, ואני אינני מתאים לו. חיפשתי בית־ספר פתוח, חופשי, שבו המורים מתייחסים לתלמידים כאל חברים שווי־זכויות.

„לבסוף מצאתי את בית־הספר הניסויי בראשון־לציון. נפרדתי מהמח־קר המדעי בלי צער. אני אוהב להחליף עיסוקים, לשנות מקומות. ומאז, בשש השנים האחרונות, אני מורה למתמ־טיקה, לכימיה, לפיסיקה מודרנית, למיקרו־ביולוגיה, לאיטלקית, לפורי־טוגלית, למוסיקה, לדראמה, לניתוח כתבות עיתונאיות ולקריאת טקסטים באנגלית."

מיכתב במקום ציון

לפני תשע שנים ייסד יעקב גיסין את אבשלום, בית־הספר הניסויי בראשון־לציון. הרעיון הבסיסי שמאחורי אבשלום גורס שאי־אפשר ללמד מתוך כפיה. מכאן נובע חופש־הבחירה, שעליו מושתתים חיי היום־יום של בית־הספר. כל תלמיד רשאי לבחור לעצמו את חוגי־הלימוד שלו. אולם משבחר, עליו לראות בבחירתו חובה שאין להשתמט ממנה.

בית־הספר נמצא בפיקוח מישרד־החינוך. השנה לומדים בו 140 תל־מידים, בכיתות ט'־י"ב. לרשותם עומ־דים 50 חוגי־לימוד, פתוחים לכולם, החל במתמטיקה בשווי של חמש נקו־דות לבגרות, דרך מוסיקה, תולדות־המחול, רישום, תיקשורת, פסיכולוגיה, וכלה בעתידנות ובחינוך מיני. כל חוג שווה ארבע נקודות. על כל תלמיד לצבור 40 נקודות במשך כל סמסטר. גם פעילות ציבורית או חברתית מקנה נקודות.

חוג שנפתח רישמית, אך אינו מתמלא בתלמידים — נסגר. מאידך נפתחים חוגים על־פי דרישת התל־מידים. השנה לומדים באבשלום יוגה, אחרי שהתלמידים ביקשו זאת.

באבשלום אין בחינות. גם אין מחייבים את התלמידים להיבחן ב־בחינות־הבגרות. למרות זאת, 85% מבוגרי בית־הספר עוזבים אותו כש־בידם תעודת־בגרות מלאה.

אם אין בחינות, ממילא גם אין ציונים. בסופו של כל סמסטר נותן המורה בכל חוג לכל אחד מתלמידיו מיכתב אישי, שבו הוא מעריך את הישגיו בסמסטר החולף, מציע הצעות ייעול או משבח.

סתם יום של חול באבשלום: כמה חדרים קטנים, ובמרכזם אולם־כניסה מרווח. התלמידים מגודלי־שיער, מעשנים, לבושים בשלל בגדים. מק־צתם יושבים בכיתות. אחרים מסתו־בבים באפס־מעשה, ממתינים לשעה שבה יתחיל השיעור בו הם רשומים.

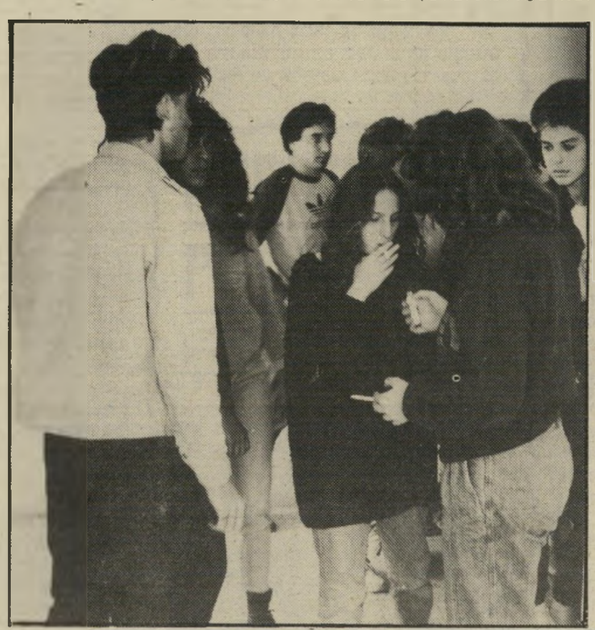

תלמידי „אבשלום"
לא מסתירים. אך לא משכנע

על לוח־המודעות בדיחה אנטי־גיזענית: „מחר מוזמנים כל האשכנזים לקרב נגד השחורים. מי שחצי־חצי — יעודד את השחורים."

כולם, שחורים ואשכנזים, מעודדים את אלברטו. „גם אם לא הסתיר את דיעותיו, מעולם לא ניסה לשכנע אותנו לעשות מעשה זה או אחר," הם אומרים.

היחס הבלתי־אמצעי, הקירבה בין המורים לתלמידים, הם שמשכו את רוברטו לאבשלום. והם המסייעים לו כעת לעמוד מול המיתקפה. „מתי יבינו האנשים שרק בעזרת שיחה מלב אל לב וקשר טוב בין אדם לחברו, יוכלו לפתור את כל בעיותיהם?" הוא ספק שואל, ספק מציין עובדה ברורה.

רוברטו, אגב, רווק. דווקא רוצה להתחתן. אבל איכשהו לא מצליח.

לנהוג בחוכמה

ירתו, במרכז תל־אביב, דומה לדירותיהם של רווקי כל העולם. שני חדרים בדמי־מפתח. האחד מלא בספרים, בתקליטים, במיטת־עץ פשו־טה, בשולחן־כתיבה. באחר שתי ספות קטנות, כורסת־קש, עציצים גדולים, תצלום של נורית גלרון בחתימתה.

רוברטו שקוע בכורסה: שיער מקורזל, מישקפיים עגולות, חולצת־טריקו שחורה, מיכנסי־טריקו שחורים, סנדלים תנ"כים, אב־טיפוס של אינ־טלקטואל צעיר וחדור־אידיאלים. דמות כלל־עולמית. רק בישראל היא קצת זרה.

„נראה שיש בי אלמנט של זרות. לישראלים קשה לקבל אותי, כמו שקשה להם להתרגל לרעיון של בית־הספר הניסויי. מזה זמן־מה אנחנו מרגישים שהנהלת מישרד־החינוך אינה אוהבת אותנו. אנחנו מאיימים על המימסד. הרי אבשלום הוא בית־ספר ניסויי. אם הניסוי יצליח, ייאלצו להחיל אותו גם בבתי־ספר אחרים, וזה דבר המפחיד את המימסד.

„כבר חמישה ימים אני שואל את עצמי מי רוצה לפגוע בי. למה רצו לפגוע בבית־הספר? אולי זו סתם פאראנויה אישית שלי, אבל אני חושש שהמאבק של המימסד בבית־הספר התחיל. עכשיו נצטרך לנהוג בחוכמה, כדי למנוע את הסלמתו.

„אני לא פוחד. לא עשיתי שום דבר רע. לא עברתי על החוק, או משהו כזה. נכון, השתתפתי בהפגנות של שלום עכשיו, ואפילו בהפגנת הוועד לסולי־דאריות עם אוניברסיטת ביר־זית. אבל זה חוקי, לא?

„אני גם תומך ברעיון של מדינה המורכבת מחברות קטנות, אוטאר־קיות, משהו בסיגנון של טולסטוי ושל קומונת החווה בארצות־הברית. כנראה בגלל זה חושבים שאני אנאר־כיסט.

„לא, אני לא פוחד, אבל בימים האחרונים אני מרגיש לא נוח. כאילו שאני חי בתוך ספר של קפקא. פיתאום כולם מדברים עליי. אומרים: ראיתי אותו בהפגנה ההיא, והוא לבש פעם חולצה כזו. ודיבר על הנושא הזה; ואני שואל את עצמי: האם כבר מאזינים לשיחות־הטלפון שלי? ואולי עוקבים אחריי?

„הלוואי שכל העניין הזה ייגמר מהר, כדי שאוכל לחזור לחיים הר־גילים, ולא אצטרך בכל רגע לענות לצילצולי־הטלפון של בוגרים שאומ־רים לי: ,רוברטו, מה העניינים? ואיך אתה מרגיש? אל תיקח ללבי!'

„אני לא לוקח. ובעוד כמה ימים בוודאי תשכח הסערה. ובמיכתב הבא שאכתוב לאמא שלי בבראזיל, אפילו לא אזכיר את המיקרה."

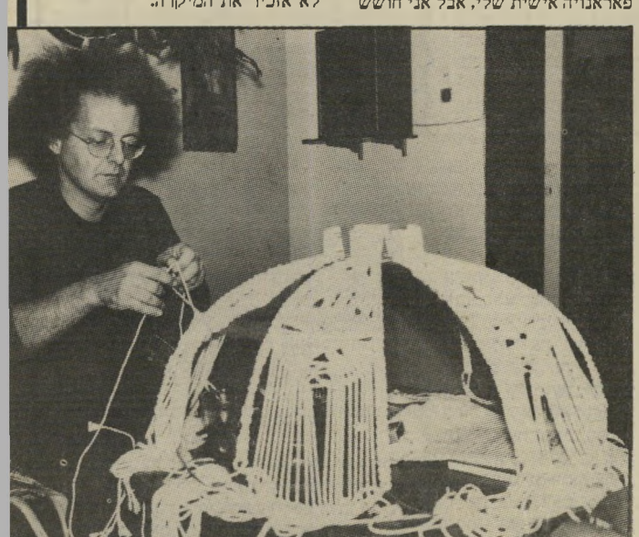

בסטוס עוסק במקרמה
„יש בי אלמנט של זרות!"

בסטוס בביתו
רוצה להתחתן